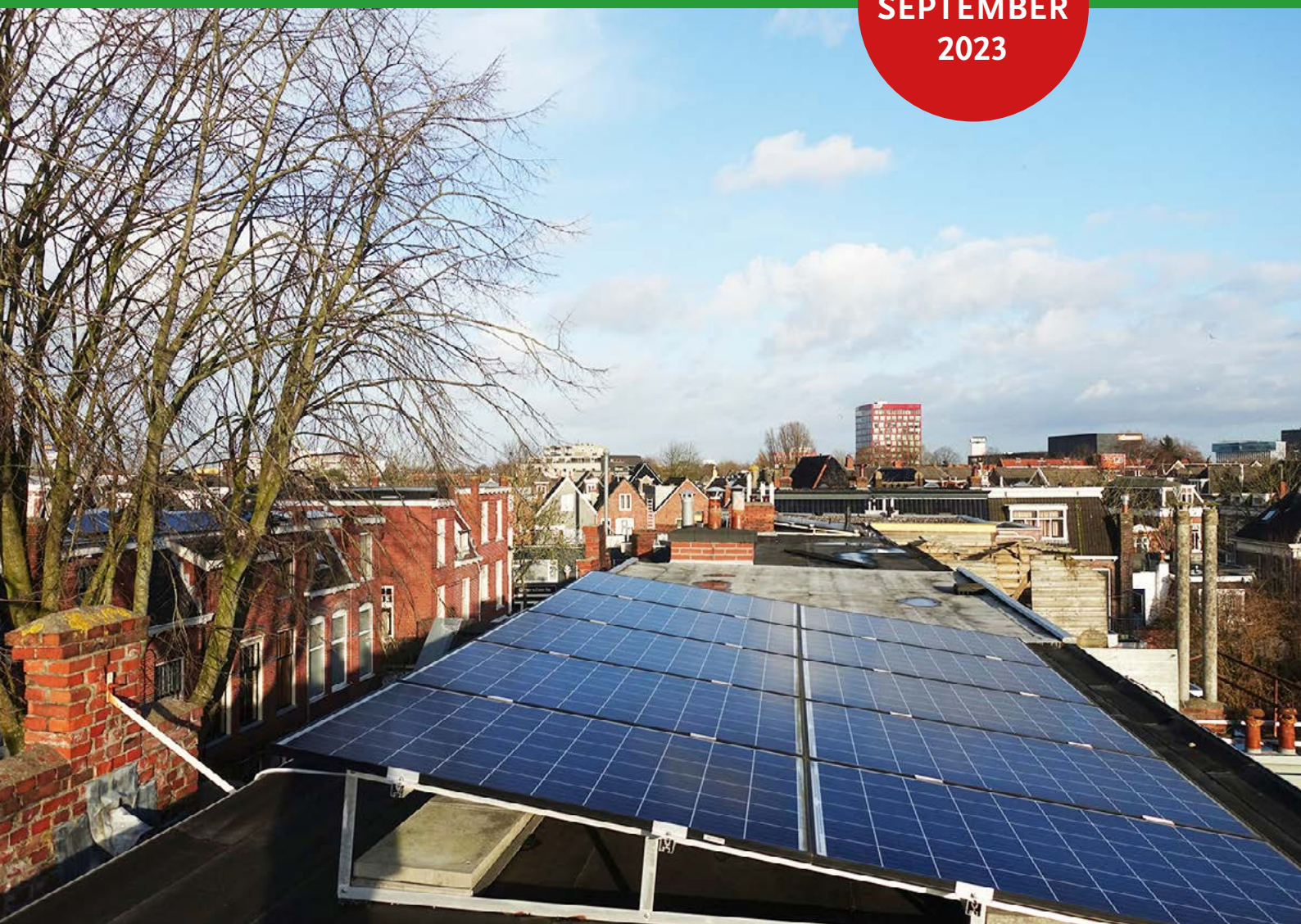

WIJK ENERGIE PLAN

OOSTERPOORT, DE MEEUWEN
EN KOP VAN OOST

VERSIE
SEPTEMBER
2023

OOSTERPOORT
DUURZAAM

Inhoud

Voorwoord	2
1. Inleiding	3
2. Korte typering van het gebied waarop dit WEP zich richt	4
3. Op naar een aardgasvrije en energie-zelfvoorzienende wijk	6
4. Wat gaat de LECO de komende tijd doen (2023-2030)	8
Bijlage 1: Scenario's voor verduurzaming per type woning	10
Bijlage 2: De financiële draagkracht: verduurzamen is goed, maar wie moet dat betalen?	21
Bijlage 3: Samenwerking met derden	24
Bijlage 4: Buurtenquête	25
Bijlage 5: Begrippenlijst	29

Voorwoord

De toekomstvisie van LECO

Stel je voor dat in 2030 de benodigde warmte en elektriciteit voor bewoners uit de Oosterpoort wordt geleverd vanuit zon, wind of andere duurzame bronnen. De wijk is dan zoveel mogelijk groen en zelfvoorzienend. Misschien levert de wijk dan meer energie dan voor eigen gebruik nodig is. Doordat woningen goed zijn geïsoleerd, is de energierekening betaalbaar en voelen huizen comfortabel aan.

Is dit al mogelijk in 2030? Als Oosterpoorters goed, onafhankelijk advies krijgen, individueel en collectief, komen we heel ver! De LECO (Lokale Energie Coöperatie Oosterpoort Duurzaam) wil dit graag realiseren en zo alle Oosterpoorters helpen verduurzamen

Als LECO presenteren we daarom het Wijk Energie Plan (WEP) voor de Oosterpoort, de Meeuwen en de Kop van Oost, verder op: Oosterpoort e.o. Reacties uit de buurt verwerken we in de volgende versie van het Wijk Energie Plan. We wensen je veel inspiratie bij het lezen van dit plan.

De vrijwilligers van de LECO.

De LECO is een vereniging, opgericht in 2021 vanuit initiatieven uit de wijk en gedragen door vrijwilligers. De LECO wil zo snel als kan duurzame energie (fossielvrij) gaan leveren en opwekken. Uiteindelijk wil de LECO opslag en distributie van duurzame energie op wijkniveau. Als wederverkoper van Energie Van Ons levert ze al duurzame en lokaal opgewekte energie.

Colofon:

Redactie: Eric Molleman, Klaas Kloosterman, Anke van den Brink.

Grafische vormgeving: Kirsten Plomp.

Bestuur LECO: Hidde Blaauw, Wim Hartman, Hans van Hilten.

Klustram: Gerard Veth, Martin Luikens, Wim Hesseling, Mannes Dorman, Peter Pitstra, Hedwig Plomp, Lou Helmans.

Adviezen: Wouter Pronk (Grunneger Power) en Simone Rommets (Natuur en Milieufederatie Groningen).

Wil jij ook meedoen? Meld je dan aan via info@oosterpoortduurzaam.nl.

1. Inleiding

De LECO heeft dit Wijk Energie Plan opgesteld omdat wij en andere wijkbewoners ons afvragen:

- Hoe lang hebben we nog aardgas?
- Hoe kan ik mijn huis isoleren/verduurzamen zodat ik prettig kan wonen zonder dat de kosten de pan uitrijzen?
- Hoe zorgen we ervoor dat de Oosterpoort e.o. – ook voor de generaties na ons – een duurzame, zo energieneutraal mogelijke wijk wordt.
- Hoe houden we zelf de regie voor maatregelen die we in de buurt nodig vinden als onderdeel van de energietransitie?

Op deze en andere vragen proberen we antwoord te geven in dit Wijk Energie Plan. Daarin schetsen we de contouren van een plan om onze wijk voor het energieverbruik volledig te verduurzamen in 2030. We doen en kunnen dit natuurlijk niet alleen. Grunneger Power, Natuur en Milieufederatie Groningen en onderzoekers van de Universiteit en de Hanzehogeschool helpen ons daarbij. Ook hebben we overleg met de OVO (ondernemers Oosterpoort), woningcorporaties en de gemeente Groningen. We leren van bewonersinitiatieven in naburige wijken en dorpen die met hetzelfde bezig zijn.

Alternatieven voor aardgas

In dit Wijk Energie Plan vind je onder meer informatie over de wijk en over de relatie tussen energiegebruik en type woningen. Ook verkennen we de alternatieven voor aardgas. We gaan in op de mogelijkheden van het verduurzamen van verschillende typen woningen (bijlage 1). Ook komen we terug op de enquête, die in het voorjaar van 2022 is gehouden (bijlage 4).

Omdat we vinden dat iedereen mee moet kunnen doen, is er een aparte bijlage (bijlage 2) over de financiële draagkracht van mensen en de mogelijkheden die er zijn om, als je wat minder te besteden hebt, toch mee te kunnen doen met de verduurzaming.

2. Korte typering van het gebied waarop dit WEP zich richt

Dit Wijk Energie Plan richt zich op de volgende postcodegebieden:

- 9724: De Oosterpoort:
- 9723: De Meeuwen
Kop van Oost (o.a. Oosterhaven en Boermandestraat)

In het vervolg spreken we steeds over 'de Oosterpoort e.o.' als we het hebben over het gebied waar het WEP zich op richt.

Huishoudens

Tabel 1 en tabel 2 geven inzicht in het aantal (en soort) huishoudens binnen de Oosterpoort e.o. en in de uitsplitsing eigenaar/bewoner en huurder.

Tabel 1. Bewoners/huishoudens in de Oosterpoort e.o. (1-1-2022)

Buurt	Bewoners	Huishoudens	Eenpersoons-huishouden	Studenten/institutioneel	Samen-wonend	Gezin met kind(eren)	Eenouder gezin
Oosterpoort	4.930	3.659	45%	29%	19%	5%	3%
De Meeuwen	1.483	970	27%	40%	21%	10%	2%
Kop van Oost	714	393	38%	9%	34%	16%	3%

In de bovenstaande tabel staan de inwoners van de Oosterpoort e.o. uitgesplitst naar type huishouden.

Interessant is ook wat de verdeling is naar eigenaar van de bewoonde panden binnen het gebied:

Tabel 2. Eigendom woningen in de Oosterpoort e.o. (1-1-2022)

Buurt	Woningen	Eigenaar bewoner	Corporatief verhuurd	Particulier verhuurd
Oosterpoort	2.874	35%	26%	40%
De Meeuwen	523	57%	16%	31%
Kop van Oost	398	42%	18%	40%

Het eerste wat opvalt (tabel 2) is dat er minder woningen zijn dan huishoudens (tabel 1). Dit komt doordat er vaak meerdere huishoudens (denk bijvoorbeeld aan studenten, of beschermd wonen) in één huis wonen.

Bouwjaar van de huizen in de Oosterpoort:

- Oudbouw (voor 1990): 90%. Meer dan 50% van de woningen is van voor 1930.
- Nieuwbouw (na 1990): 10%

Oudbouw is dus sterk oververtegenwoordigd in onze wijk. In de Meeuwen en de Kop van Oost vinden we overwegend nieuwbouw.

Energielabels woningen in de Oosterpoort e.o.

Energielabels van woningen zijn indicatoren van isolatie. Label A staat voor een optimale isolatie, label G is voorbehouden aan huizen waarbij het tocht uit alle kieren en gaten. Helaas is niet aan alle woningen in de gemeente een energielabel toegekend. In de Oosterpoort e.o. heeft ruim twee derde een dergelijk label.

In de gemeente heeft 32% energielabel A, in de Oosterpoort slechts 22%. Uit tabel 3 blijkt dat huizen in de Oosterpoort veelal een lager energielabel hebben. In Nieuw-zuid heeft 81% een label A. Voor de Kop van Oost zijn geen aparte cijfers beschikbaar, maar het percentage label A verschilt waarschijnlijk weinig van dat van Nieuw-zuid.

Het energielabel wordt door diverse factoren bepaald. De belangrijkste zijn:

- Bouwjaar.
- Type woning.
- Welke verduurzamingsmaatregelen er al zijn genomen.

Tabel 3. Verduurzaming woningen gemeente Groningen, Oosterpoort, de Meeuwen en Kop van Oost (2021).

Buurt	Gemeente Groningen	Oosterpoort	De Meeuwen	Kop van Oost
aantal woningen met energielabel	83.655	1.990 (68%)	360 (64%)	330 (83%)
woningen met energielabel A	32%	22%	26%	96%
woningen met energielabel B	16%	23%	36%	2%
woningen met energielabel C	25%	22%	26%	
woningen met energielabel D	7%	11%		2%
woningen met energielabel E	12%	8%	1%	
woningen met energielabel F	4%	8%	7%	
woningen met energielabel G	4%	6%	4%	
tevreden warmte-isolatie woning	54%	40%	*	*
panden met zonnepanelen	10%	4%	16%	9%
gemiddeld aantal zonnepanelen per pand	18	14	14	12

* geen gegevens bekend

Zonnepanelen

Volgens de gemeente Groningen (<https://groningen.buurtmonitor.nl/>) liggen er begin 2021 in de Oosterpoort iets minder dan 1.800 zonnepanelen op ongeveer 4% van de beschikbare daken. In de Meeuwen en de Kop van Oost liggen er op dat moment 1.380 en 450 zonnepanelen op respectievelijk 16% en 9% van de daken.

3. Op naar een aardgasvrije en energie-zelfvoorzienende wijk

Welke doelen zijn er beschreven in het WEP en hoe kunnen we die halen?

Doelen

Als belangrijkste doel hadden we al aangegeven dat bewoners van de Oosterpoort e.o. in 2030 de voor hun huizen benodigde energie geleverd krijgen vanuit duurzame bronnen. De wijk is dan zoveel mogelijk zelfvoorzienend en misschien wel een energieleverende wijk. Woningen zijn goed geïsoleerd waardoor de energierekening beter betaalbaar is en huizen comfortabeler zijn geworden.

Om dit toekomstbeeld te bereiken heeft de LECO de volgende doelen gesteld voor de Oosterpoort e.o. voor 2030:

- Alle woningen hebben minimaal energielabel B, zeker 80% heeft label A.
- Oosterpoort e.o. is aardgasvrij.
- De voor de wijk benodigde elektriciteit wordt duurzaam opgewekt.
- Huizen en gebouwen worden duurzaam verwarmd.
- Huizen en gebouwen worden koel gehouden in de zomer.

Hoe gaan we dat aanpakken

In de wijk staan veel verschillende woningen. Dit vraagt dan ook om maatwerk (zie bijlage 1). Er wordt per woningblok of straat gestreefd naar een passende oplossing.

Warmtesysteemkaart

De gemeente Groningen heeft een visie op de warmtevoorziening van verschillende wijken. Hiervoor is een zogenoemde warmtesysteemkaart opgesteld. Daarin is de vorm van warmtetransitie per wijk aangegeven. De Oosterpoortbuurt is aangemerkt als een hybride wijk. Dit betekent dat er voor het aardgasvrij maken verschillende oplossingen toegepast moeten worden. De nieuwere woningen en ruimere woningen zullen volledig elektrisch kunnen worden. De kleinere en/of hele oude woningen zullen een combinatie van deels elektrisch en deels een alternatief voor aardgas moeten vinden. Kleine woningen kunnen vaak niet volledig elektrisch worden omdat er bijvoorbeeld geen grote zonneboiler voor het tapwater geplaatst kan worden. Oudere woningen zijn erg moeilijk goed te isoleren, waardoor een warmtepomp niet voldoende warmte levert (zie bijlage 1 voor een uitwerking per woningtype).

Uitgangspunten bij verduurzaming

Voor de overgang van gas naar een alternatief gebruiken we de volgende uitgangspunten:

1. De investering in verduurzaming moet voor iedereen betaalbaar zijn.
2. De energieprijzen moeten na de overgang ook betaalbaar blijven.
3. Collectieve acties moeten zo goed mogelijk in de wijk passen, hierbij moet rekening gehouden worden met woongenot en het cultuurhistorische karakter van onze wijk.
4. Alle mogelijke winsten van duurzame opwekking gaan terug naar de wijk en dragen bij aan verdere verduurzaming.

Alternatieven voor aardgas

Er zijn verschillende manieren waarmee de Oosterpoort e.o. van het aardgas af kan en energie kan besparen. Sommige maatregelen nemen we per woning, andere collectief. We zien op dit moment de volgende mogelijkheden:

- Woningen elektrisch verwarmen met een warmtepomp.
- Koken op inductie.
- Isolatie woningen
- Groengas.
- Waterstof.
- Collectieve warmtelevering en/of opslag.
- Collectieve elektriciteitsopwekking, op daken van vooral bedrijven en kantoren.
- Zonnepanelen en -collectoren.
- Roofclix.
- Groene daken.
- Windenergie.
- Individuele- en/of buurtbatterijen.

Als het alleen niet lukt

Bij verduurzaming is het vaak nog wel de vraag hoe dat betaald gaat worden. Soms zal het voor een huishouden aantrekkelijk zijn om de samenwerking te zoeken met burens of buurtgenoten. Sommige investeringen moet je wel samen doen! Ook zijn collectieve oplossingen vaak goedkoper, geven ze minder overlast en/of zijn ze duurzamer.

Ondersteuning LECO van individuele huishoudens:

Energiecoach

Energiecoaches geven concrete adviezen thuis over kleine maatregelen en tips voor het besparen van energie. Meer informatie over de energiecoach:

www.grunnegerpower.nl/energiecoach/

www.duurzaamgroningen.nl/artikelen/boek-een-gratis-energiecoach.

Energieadviseur

De energieadviseur van de gemeente Groningen gaat op afspraak langs bij huishoudens met een koopwoning en een laag inkomen. Deze energieadviseurs adviseren over het isoleren van de woning met muur-, dak- of vloerisolatie en HR++ glas. En over andere verwarmingssystemen, zoals een warmtepomp of aansluiting op het warmtenet en zonnepanelen. Ook over de financiering van deze maatregelen kunnen zij adviseren. Als een hypotheek ophogen of sociaal krediet via het nationaal warmtefonds geen opties zijn, zijn er de verduurzamingsleningen van de gemeente. Een dergelijke afspraak met een energieadviseur volgt meestal op advies van een energiecoach.

Energieklusbus

De energieklussers van de gemeente rijden voor met hun bus en maken de woning direct kierdicht. Deze klussendienst is er voor elk huishouden (huurders en woningeigenaren). De aanvraag voor de klusbus gaat via de energiecoach. Eerst komt de energiecoach langs en deze overlegt samen met de bewoner wat er moet gebeuren. Heeft de bewoner hulp nodig? Dan kan de energieklusbus worden ingeschakeld.

Klusteam

Er is sinds oktober 2022 een Klusteam bij Oosterpoort Duurzaam dat op afspraak gratis kleine energiebesparende klussen bij Oosterpoorters thuis uitvoert. Dit team bestaat uit vrijwillige klussers en heeft het Poortershoes als uitvalsbasis. Het klusteam wordt financieel ondersteund door de gemeente en de LSA (Landelijke Stichting Actieve bewoners).

4. Wat gaat de LECO de komende tijd doen (2023-2030)

- Gezamenlijke inkoop organiseren (zonnepanelen, warmtepompen en andere inkoop acties).
- Onderzoeken en uitvoeren van gezamenlijke warmteopslag en buurtbatterijen.
- Zon-op-daken projecten organiseren. We benaderen scholen, bedrijven en kantoren om daken beschikbaar te stellen voor zonnepanelen. LECO organiseert dan ook dat de panelen daadwerkelijk worden gelegd. Daarbij streven we ernaar dat dit gecombineerd wordt met de aanleg van Roofclix of groene daken (als de daken daarvoor sterk genoeg zijn).
- Waterstof project. De LECO streeft naar een pilot, waarbij elders in de provincie waterstof wordt geproduceerd met behulp van wind- en zonne-energie. We onderzoeken hoe we deze waterstof in de Oosterpoort als stroom kunnen gebruiken voor verwarming of om te koken.
- We onderzoeken hoe we zonne-energie kunnen opslaan als warmteopslag of in een buurtbatterij. Uiteindelijke doel: de wijk wordt zelfvoorzienend.
- We ontwikkelen installaties die windenergie benutten op geschikte locaties.
- We ontwikkelen collectieve warmteoplossingen: dat kan zijn een collectieve warmtepomp met een aantal huizen gezamenlijk of een warmtenet voor een deel of de gehele wijk, bijvoorbeeld op basis van aquathermie uit het Winschoterdiep.

Wat staat er het komende jaar op de agenda:

- **Wijk Energie Plan**
De eerste versie van het Wijk Energie Plan wordt besproken met de buurt. Hiervoor worden een aantal bijeenkomsten georganiseerd. Een verder ontwikkelde versie (WEP 2.0) wordt eind 2024 breed gedragen in de buurt.
- **Oosterpoort Duurzaam-café: OD-café**
Vanaf september 2023 is elke eerste maandagavond van de maand een OD-café in het Poortershoes. Hier kunnen buurtbewoners groene- en energievragen bespreken met ervaringsdeskundigen. Doorverwezen kan worden naar een energiecoach en naar andere energiedeskundigen. T.z.t. wordt geëvalueerd of dit voldoet of dat een energiecoach of andere deskundige altijd aanwezig zou moeten zijn, zoals eerder bij het Inloopsprekkuur.
- **Duurzame activiteiten of een thema-avond**
Vanaf september 2023 worden op de derde maandagavond van de maand duurzame activiteiten of een thema-avond voor buurtbewoners georganiseerd in het Poortershoes. Een duurzame activiteit is bijvoorbeeld een workshop regenpijp afkoppelen of in een wandeling voorbeelden van verticaal groen bekijken. De thema-avond is er om de buurt te informeren over belangrijke plannen en ook met elkaar in gesprek te gaan over stappen die gezet worden in het Wijk Energie Plan.
- **Informatie**
We verspreiden informatie via een nieuwsbrief, facebookpagina, website en buurtkrant De Oosterpoorter. Soms hangt er een poster van ons in de buurt.

- **Wederverkoper voor Energie VanOns (EVO)**

We werven vanaf 2023 minimaal 50 klanten per jaar als wederverkoper voor Energie VanOns (EVO). De LECO is wederverkoper van energie van EVO. Dat betekent dat je via de LECO een energiecontract kunt afsluiten bij EVO. 100% duurzaam en 100% lokaal. EVO verbindt ruim honderd energiecoöperaties met duizenden klanten, en verzorgt de administratie, de klantenservice en de centrale communicatie. EVO staat symbool voor: we doen het samen. Het geld blijft nu in de buurt en daar kunnen mooie dingen mee gedaan worden om te komen tot grotere leefbaarheid en meer groene energie.

- **Straatacties**

We organiseren (5x) acties op straatniveau. Daarbij investeren we in duurzaamheid (zonnepanelen, isolatie of wat de straat dan ook nodig acht). Daartoe zijn er tien straatambassadeurs (contactpersonen) naar voren gekomen.

- **Collectieve acties zonnepanelen**

We starten met minimaal twee collectieve acties voor zonnepanelen (en indien mogelijk in combinatie met groene daken of roofclix) op grote daken van scholen, kantoren en bedrijven. Daarnaast bereiden we opslag en collectieve verwarmingsprojecten voor.

- **Studentenwoningen**

De Oosterpoortbuurt kenmerkt zich door relatief veel studentenwoningen. We zoeken uit wat de voorwaarden en mogelijkheden zijn voor het verduurzamen van deze woningen.

- **Duurzaam energie-advies voor elk woningtype**

In de Oosterpoort e.o. is een inventarisatie gemaakt van de veel voorkomende soorten woningen. Uit dat onderzoek kwamen een tiental woningtypes naar voren, variërend van de schipperswoning tot de galerijwoning en nog van alles er tussenin. Elk type woning heeft afhankelijk van o.a. bouwjaar en wat er al is gedaan aan maatregelen, haar eigen mogelijkheden tot verduurzaming.

Voor elk van de tien woningtypes (beschreven in bijlage 1) heeft de LECO een huiseigenaar gevonden die zich gratis – zeer gedetailleerd – wil laten adviseren met betrekking tot het verduurzamen van zijn of haar woning.

Er komt een onderzoek, analyse en advies voor de woning inclusief kostenplaatje. Plus een uitgebreide toelichting hoe dit te financieren, met alle subsidies waar de woningeigenaar aanspraak op kan maken. Dit rapport kost de tien deelnemende woningeigenaren helemaal niets. De LECO wordt in staat gesteld deze deskundigheid in te huren door een toegekende subsidie van de Postcode-loterij.

Als tegenprestatie wordt aan de deelnemers gevraagd de belangrijkste onderdelen van het advies beschikbaar te stellen aan buurtgenoten met eenzelfde woningtype. En dat de ervaringen met het verduurzamen op basis van dit advies – door middel van bijvoorbeeld een kort interview of een huisbezoek – worden gedeeld met andere Oosterpoorters.

Bijlage 1: Scenario's voor verduurzaming per type woning

We onderscheiden de volgende woningtypes:

1. Twee onder één kap.
2. Appartement.
3. Groepswoning (b.v. studentenhuis).
4. Galerijwoning.
5. Hoekwoning.
6. Portiekwoning.
7. Rijwoning (tussenwoning).
8. Beneden- en bovenwoning.
9. Vrijstaande woning.
10. Schipperswoning.

In de Oosterpoort komen rijtjeshuizen/tussenwoning en beneden/bovenwoning verreweg het meeste voor.

De mogelijkheden tot verduurzaming per woningtype worden verder uitgewerkt in het volgende Wijk Energie Plan. Zie pagina 9: Duurzaam energie-advies voor elk woningtype.

1. Twee onder één kap

Beschrijving en kenmerken:

Bij een twee-onder-één-kapwoning vormen twee huizen samen een geheel met een tussenmuur die de wooneenheden van elkaar scheidt. Binnenmuren zijn met elkaar verbonden.

Voorbeeld locatie:

Kwintlaan.

Advies voor aanpak:

Eigenaar-bewoners kunnen zelfstandig en/of collectief stappen zetten om (zoveel mogelijk) van het gas af te komen.

Aandachtspunten:

Voor woningen gebouwd na 1992 is de isolatie veelal goed, inclusief dubbele beglazing.

Voor woningen gebouwd voor 1992 zal de situatie van huis tot huis verschillen, mede afhankelijk van het bouwjaar.

Type verwarming:

Warmtepompen zijn vaak een goede optie voor de nieuwere woningen. Zonder vloerverwarming ligt een hybride warmtepomp hier meer voor de hand. Voor meerdere blokken van vergelijkbare woningen kan ook voor een gezamenlijke collectieve warmtepomp worden gekozen.

Stappen:

- 1) Analyse energieverbruik en nagaan toepassing isolatie en dubbele beglazing.
- 2) Uitvoeren isolatie en kierdichting, met name in de verwarmde ruimtes, bij de voordeur en tegen het dak.
- 3) Aanbrengen zonnepanelen.
- 4) Warmteplan: (hybride) warmtepomp (individueel of collectief).

De mogelijkheden tot verduurzaming per woningtype worden verder uitgewerkt in het volgende Wijk Energie Plan

2. Appartement

Beschrijving en kenmerken:

Een appartement maakt deel uit van een meergezinswoning of combiwoning. Een appartement bestaat uit één verdieping. Als een appartement uit meerdere verdiepingen bestaat wordt er gesproken over een maisonnette. Een studio is een eenkamerappartement. Wanneer een woning wordt gekocht die deel uitmaakt van een groter gebouw is er sprake van appartementsrecht. Zie VvE op pagina 11. Het gaat daarbij om het stukje mede-eigendom van het gehele gebouw.

Locatie:

Het gaat veelal om nieuwbouw (na 1990), zoals het voormalige ANWB-pand. Zie ook: 4. Galerijflat

Advies voor aanpak:

Doordat deze woningen redelijk tot goed zijn geïsoleerd, is het aardgasverbruik over het algemeen laag. Toch is het hier vaak mogelijk om helemaal van het gas af te gaan.

Aandachtspunten:

Mate van isolatie vaststellen. Overstap naar een waterpomp betekent wel een flinke toename van het elektrisch gebruik. Daarom wordt een combinatie met (collectieve) zonnepanelen aangeraden.

Type verwarming:

Warmtepompen (eventueel collectief) zijn vaak een goede optie. Zonder vloerverwarming ligt een hybride warmtepomp meer voor de hand. Kan gecombineerd worden met infraroodpanelen op specifieke plekken (zoals: zithoek, badkamer, werkplek).

Stappen:

- 1) Analyse energieverbruik en controle op isolatie.
- 2) Aandacht voor ventilatie.
- 3) Vervangen cv door warmtepomp.
- 4) Aanbrengen zonnepanelen.
- 5) Eventueel aanschaf 3-dubbel glas bij veel gebruikte ruimten.

De mogelijkheden tot verduurzaming per woningtype worden verder uitgewerkt in het volgende Wijk Energie Plan

3. Groepswoning

Beschrijving en kenmerken:

Bij een groepswoning (studentenhuis) heeft elke bewoner een eigen kamer, met daarnaast vaak gezamenlijke ruimtes zoals een (eet)keuken en soms een gezamenlijke woonkamer. Het betreft eigenaren die kamers verhuren. Veelal voldoet dit type aan het type tussenwoning (zie verderop).

Locatie:

Verspreid door de Oosterpoort.

Advies voor aanpak:

Voor deze woningen is het noodzakelijk de verhuurder te overtuigen van de wenselijkheid van verduurzaming. Indien mogelijk de huurprijs relateren aan het energie-label. Complicatie is dat het verloop van bewoners vaak hoog is en zij daardoor minder waarde hechten aan verduurzaming.

Aandachtspunten:

Woningen zijn vaak oud. Zij zijn vaak lastig te verduurzamen omdat zowel de verhuurder als de (kamer)huurder weinig financieel belang hebben bij verduurzaming.

Type verwarming:

Warmtepompen zijn meestal geen haalbare optie. Na goede isolatie en dubbele beglazing en zo mogelijk zonnepanelen kan een hybride warmtepomp een mogelijkheid zijn. Bij meerdere vergelijkbare huurwoningen in een straat kan ook een collectieve warmtepomp overwogen worden.

Stappen:

- 1) Analyse energieverbruik en nagaan toepassing isolatie en dubbele beglazing.
- 2) Eigenaar overtuigen van noodzaak tot isolatie.
- 3) Uitvoeren isolatie en kierdichting, met name in de verwarmde ruimtes, bij de voordeur en tegen het dak.
- 4) Aanbrengen zonnepanelen.
- 5) Nagaan of een hybride warmtepomp haalbaar is. Bij meerdere vergelijkbare huurwoningen in een straat kan ook een collectieve warmtepomp overwogen worden.

De mogelijkheden tot verduurzaming per woningtype worden verder uitgewerkt in het volgende Wijk Energie Plan

4. Galerijflat

Beschrijving en kenmerken:

Een galerijflat is een groot gebouw waarbinnen zich de woning bevindt samen met de andere woningen. Aan de voor- of achterkant van de flat zit een loopgang die naar de voordeuren van de woningen leidt. Doorgaans is hier sprake van een grote VvE met bijzondere regelgeving.

Voorbeeld locatie:

Verlengde Lodewijkstraat, flat Kop van Oost.

Advies voor aanpak:

Doordat deze woningen redelijk tot goed zijn geïsoleerd, is het aardgasverbruik over het algemeen laag. Toch is het hier vaak mogelijk om helemaal van het gas af te gaan.

Aandachtspunten:

Mate van isolatie vaststellen. Overstap naar een waterpomp betekent wel een flinke toename van het elektrisch gebruik. Daarom wordt een combinatie met (collectieve) zonnepanelen aangeraden.

Type verwarming:

Warmtepompen (individueel of gezamenlijk) zijn vaak een goede optie. Zonder vloerverwarming ligt een hybride warmtepomp meer voor de hand. Kan gecombineerd worden met infraroodpanelen op specifieke plekken (zoals: zithoek, badkamer, werkplek).

Stappen:

- 1) Contact zoeken met VvE service punt gemeente Groningen.
- 2) Analyse energieverbruik en controle op isolatie.
- 3) Aandacht voor ventilatie.
- 4) Vervangen cv door warmtepomp.
- 5) Aanbrengen zonnepanelen. (De LECO kan hierbij adviseren.)
- 6) Eventueel aanschaf 3-dubbel glas bij veel gebruikte ruimten.

De mogelijkheden tot verduurzaming per woningtype worden verder uitgewerkt in het volgende Wijk Energie Plan

5. Hoekwoning

Beschrijving en kenmerken:

Een hoekwoning grenst aan één andere woning. Dit zijn veelal eengezinswoningen en liggen aan het begin of einde van een aantal woningen. Vaak heeft een hoekwoning meer ruimte dan de andere woningen in dezelfde rij en in sommige gevallen heeft een hoekwoning extra ruimte naast het huis dat als tuin of oprit dient.

Locatie:

Aan het einde of het begin van een woonblok.

Advies voor aanpak:

Dit is afhankelijk van de betreffende straat/locatie.

Aandachtspunten:

Voor woningen gebouwd na 1992 is de isolatie veelal goed, inclusief dubbele beglazing.

Voor woningen gebouwd voor 1992 zal de situatie van huis tot huis verschillen, mede afhankelijk van het bouwjaar.

Type verwarming:

Warmtepompen zijn vaak niet goed mogelijk. Zonder vloerverwarming is een hybride warmtepomp vaak wel mogelijk. Zeker bij de nieuwere woningen. Bij meerdere vergelijkbare woningen in een straat kan ook een collectieve warmtepomp overwogen worden.

Stappen:

- 1) Analyse energieverbruik en nagaan toepassing isolatie en dubbele beglazing.
- 2) Uitvoeren isolatie en kierdichting, met name in de verwarmde ruimtes, bij de voordeur en tegen het dak.
- 3) Aanbrengen zonnepanelen.
- 4) Warmteplan: (hybride) warmtepomp; Bij meerdere vergelijkbare huurwoningen in een straat kan ook een collectieve warmtepomp worden overwogen.

De mogelijkheden tot verduurzaming per woningtype worden verder uitgewerkt in het volgende Wijk Energie Plan

6. Portiekwoning

Beschrijving en kenmerken:

Een portiekwoning is te herkennen aan de meerdere voordeuren die op één portiek uitkomen. Wanneer een flat geen galerij of hal heeft, maar juist een directe aansluiting op de portiek wordt dat een portiekflat genoemd. Een portiek is een toegangsportaal achter de voorgevel van een meergezinsgebouw, van waaruit de afzonderlijke woningen direct worden ontsloten via een gemeenschappelijk te gebruiken trap en bordessen. Zie ook: VvE, p.11

Voorbeeld locatie:

Winschoterdiep.

Advies voor aanpak:

Doordat deze woningen redelijk tot goed zijn geïsoleerd, is het aardgasverbruik over het algemeen laag. Toch is het hier vaak mogelijk om helemaal van het gas af te gaan.

Aandachtspunten:

Veelal huizen van voor 1990.

Type verwarming:

Warmtepompen (eventueel collectief) zijn vaak een goede optie. Zonder vloerverwarming ligt een hybride warmtepomp meer voor de hand. Kan gecombineerd worden met infraroodpanelen op specifieke plekken (zoals: zithoek, badkamer, werkplek).

Stappen:

- 1) Analyse energieverbruik en nagaan toepassing isolatie en dubbele beglazing.
- 2) Uitvoeren isolatie en kierdichting, met name in de verwarmde ruimtes, bij de voordeur en tegen het dak.
- 3) Collectief (alle woningen behorende bij één portiek) aanbrengen zonnepanelen.
- 4) Warmteoplossing: hybride warmtepomp individueel of gezamenlijk een collectieve warmtepomp.

De mogelijkheden tot verduurzaming per woningtype worden verder uitgewerkt in het volgende Wijk Energie Plan

7. Tussenwoning

Beschrijving en kenmerken:

Een rijwoning wordt ook wel een tussenwoning genoemd. Dit zijn eengezinswoningen die met de tussenmuren verbonden zijn aan andere panden. Daarnaast liggen de woningen in een gelijk vlak of lijn van elkaar. Een voordeel van een nieuwe rijwoning is dat de woningen gemiddeld relatief warmer zijn en minder kwijt zijn aan stookkosten. Voor oudere huizen is dit veelal minder het geval. Een variant is de tussenwoning waarvan de benedenwoning en bovenwoning zijn samengetrokken. Zie ook: 8. Beneden- of bovenwoning.

Voorbeeld locatie:

Vele locaties in de Oosterpoort.

Advies voor aanpak:

Zeer divers.

Aandachtspunten:

Voor woningen gebouwd na 1992 is de isolatie veelal goed, inclusief dubbele beglazing.

Voor woningen gebouwd voor 1992 zal de situatie van huis tot huis verschillen, mede afhankelijk van het bouwjaar.

Type verwarming:

Voor nieuwe woningen (na 1992) is na plaatsing zonnepanelen een warmtepomp een goede optie, zeker indien er vloerverwarming is.

Voor woningen gebouwd voor 1992 zal de situatie van huis tot huis verschillen, mede afhankelijk van het bouwjaar en welke maatregelen er al zijn genomen.

Stappen:

- 1) Analyse energieverbruik en nagaan toepassing isolatie en dubbele beglazing.
- 2) Uitvoeren isolatie en kierdichting, met name in de verwarmde ruimtes, bij de voordeur en tegen het dak.
- 3) Aanbrengen zonnepanelen.
- 4) Warmteplan: (hybride) warmtepomp (voor nieuwere tussenwoningen). Voor nieuwere huizen bestaat de mogelijkheid om 'van het gas te gaan'. Bij meerdere tussenwoningen onder één kap kan ook een collectieve warmtepomp overwogen worden.

De mogelijkheden tot verduurzaming per woningtype worden verder uitgewerkt in het volgende Wijk Energie Plan

8. Beneden- of bovenwoning

Beschrijving en kenmerken:

Een benedenwoning bevindt zich op de begane grond en heeft een voordeur die aan de straat grenst. Een bovenwoning is een woning die zich hoger bevindt dan de begane grond. Deze kan bestaan uit meerdere verdiepingen. De woning heeft een opvallend kenmerk, namelijk dat de voordeur op de begane grond aan de straat grenst. De bovenwoning is bereikbaar via een trap die zich binnenin bevindt en niet uitkomt op een portiek.

Locatie:

Vele locaties in de Oosterpoort.

Advies voor aanpak:

Zeer divers.

Aandachtspunten:

Het gaat veelal om oude woningen (voor 1930).

Type verwarming:

Een zonneboiler of warmtepomp is mogelijk moeilijk te plaatsen vanwege ruimte gebrek.

Stappen:

- 1) Analyse energieverbruik en nagaan toepassing isolatie en dubbele beglazing.
- 2) Uitvoeren isolatie en kierdichting, met name in de verwarmde ruimtes, bij de voordeur en tegen het dak.
- 3) Aanbrengen zonnepanelen (alleen voor bovenwoning of eventueel gezamenlijk met benedenwoning en/of naaste burens).
- 4) Na isolatie en zonnepanelen kan een (hybride) warmtepomp bij een deel van de woningen een optie zijn. Bij meerdere vergelijkbare woningen kan ook een collectieve warmtepomp overwogen worden.

De mogelijkheden tot verduurzaming per woningtype worden verder uitgewerkt in het volgende Wijk Energie Plan

9. Vrijstaande woning

Beschrijving en kenmerken:

Een vrijstaande woning is een eengezinswoning die niet in verbinding staat met andere woningen. Deze woningen gebruiken over het algemeen veel gas.

Locatie:

Verspreid over de Oosterpoort, komt minder vaak voor, maar erg divers.

Advies voor aanpak:

Eigenaar-bewoners kunnen zelfstandig stappen zetten om (zoveel mogelijk) van het gas af te komen.

Aandachtspunten:

Voor woningen gebouwd na 1992 is de isolatie veelal goed, inclusief dubbele beglazing. Voor woningen gebouwd voor 1992 zal de situatie van huis tot huis verschillen, mede afhankelijk van het bouwjaar.

Type verwarming:

Warmtepompen zijn vaak een goede optie voor de nieuwere huizen, maar de meeste huizen zijn oud. Zonder vloerverwarming ligt een hybride warmtepomp meer voor de hand bij de nieuwere huizen.

Stappen:

- 1) Analyse energieverbruik en nagaan toepassing isolatie en dubbele beglazing.
- 2) Uitvoeren isolatie en kierdichting, met name in de verwarmde ruimtes, bij de voordeur en tegen het dak.
- 3) Aanbrengen zonnepanelen.
- 4) Bij zeer goede isolatie en zonnepanelen kan een (hybride) warmtepomp bij een deel van de woningen een optie zijn.

De mogelijkheden tot verduurzaming per woningtype worden verder uitgewerkt in het volgende Wijk Energie Plan

10. Schipperswoning

Beschrijving en kenmerken:

Bij een zogenaamde schipperswoning gaat het om oude huizen vaak gebouwd rond 1890. De verdieping is schuin en wordt meestal gebruikt als slaapruijnte soms aangevuld met een dakkapel.

Locatie:

Diverse straten zoals de Van Julsinghastraat, Martenstraat, maar ook in de Brandenburgerbuurt.

Advies voor aanpak:

Eigenaar-bewoners kunnen zelfstandig stappen zetten ter verduurzaming van de woning: isolatie, dubbele beglazing, zonnepanelen. Voor verhuurde woningen is het noodzakelijk de verhuurder te overtuigen van de wenselijkheid van verduurzaming. Indien mogelijk de huurprijs relateren aan energielabel.

Aandachtspunten:

Van oorsprong zijn deze woningen vaak slecht geïsoleerd. Isoleren van het dak heeft veelal prioriteit. Aansluiting en kwaliteit aanbouwsels en dakkapellen vragen speciale aandacht.

Type verwarming:

Warmtepompen zijn vaak geen haalbare optie. Na isolatie, dubbelbeglazing en indien mogelijk vloerverwarming, is een hybride warmtepomp een mogelijkheid. Nadeel is wel dat bij dit type woningen aanleg van zonnepanelen soms niet of beperkt mogelijk is. Mogelijk kan waterstof voor de warmtevraag ook een oplossing zijn voor dit type woningen.

Stappen:

- 1) Analyse energieverbruik en nagaan toepassing isolatie en dubbele beglazing.
- 2) Uitvoeren isolatie en kierdichting. Voorrang geven aan (dak)isolatie en dubbelle beglazing.
- 3) Aanbrengen zonnepanelen (voor zover mogelijk).
- 4) Aanbrengen vloerverwarming.
- 5) Nagaan of hybride warmtepomp mogelijk is of waterstof.

De mogelijkheden tot verduurzaming per woningtype worden verder uitgewerkt in het volgende Wijk Energie Plan

Bijlage 2: De financiële draagkracht: verduurzamen is goed, maar wie moet dat betalen?

Verduurzamen levert veel op. Voor onze leefomgeving, het milieu, onze gezondheid. Uiteindelijk kan het ook financieel aantrekkelijk zijn. Het proces van verduurzamen kost wel geld. Een deel van dat geld komt van de overheid, bijvoorbeeld in de vorm van subsidies. Bijna altijd moet de individuele burger ook zijn steentje bijdragen. Voor de een is dat makkelijker dan voor de ander. Vaak is het ook zo dat de huishoudens die het meeste last hebben van een nog niet verduurzaamde woning (hoge energieprijzen, slecht onderhouden woningen) financieel het minst in staat zijn daar wat aan te doen. Hoe zit dat?

Huishoudens in de Oosterpoort besteden in 1999 gemiddeld 9% van hun inkomen aan energie, vergelijkbaar met dat van de rest van de stad (bron: CBS/ gemeente Groningen). Hogere inkomens wonen gemiddeld in betere (beter geïsoleerde) huizen dan de lagere inkomens.

Huishoudens met een lager inkomen besteden een groter deel van hun inkomen aan energie. De gemiddelde energierekening bedroeg in 2019 €120 en meer recentelijk ruim €250. Het gemiddeld gasverbruik in de Oosterpoort is 1.265 m³ per jaar (Gemeente 1.276; De Meeuwen 880). Het gemiddelde elektriciteitsverbruik bedraagt 1.908 KW (Gemeente 2.254; De Meeuwen 2.230).

Huishoudens met een laag inkomen zijn relatief het meeste geld kwijt aan energie. Dat is logisch. Zij hebben minder geld te besteden. Een kuub gas kost voor hen net zoveel als voor diegenen die er financieel warmpjes bij zitten. Het relatieve energieverbruik wordt wel aangegeven in EQ (energiequote). Dit is de energierekening gedeeld op het inkomen. Als dat EQ groter is dan 10 (minimaal 10% van het inkomen gaat op aan energie), komen huishoudens al gauw in de financiële problemen.

Tabel 4. Huishoudens in de Oosterpoort (en Gemeente Groningen) van wie minimaal 10% van het inkomen nodig is om de energierekening te betalen (bron: CBS/ gemeente Groningen).

	Oosterpoort	Gemeente Groningen
Minima	22% (70 huishoudens)	25%
Niet-Minima	2% (30 huishoudens)	2%

De minima (mensen met een inkomen rond het uitkeringsniveau) hebben veel meer last van energiekosten dan de rest met (iets) meer inkomen. Daar komt nog iets bij. Om twee redenen kunnen mensen met weinig geld relatief minder meedoen aan verduurzaming.

Geen geld om te verduurzamen

De eerste reden ligt voor de hand: deze huishoudens hadden al weinig geld, relatief worden ze zwaar getroffen door de stijgende energiekosten en de inflatie in zijn algemeenheid, hierdoor houden ze nog minder geld over. Dat betekent dat deze groep feitelijk niet kan investeren. Vaak staat hun hoofd daar ook niet naar (ze hebben wel iets anders aan hun hoofd).

De bewoner is geen eigenaar

Wat daarnaast een rol speelt is dat de meeste minima een woning huren. Dat beperkt ook de mogelijkheden tot verduurzaming, afgezien van zaken als tochtstrips en ledlampen moet je daarvoor toch bij de eigenaar of corporatie zijn. Niet-minima wonen relatief vaker in koopwoningen, ze hebben relatief meer financiële middelen en kunnen vaker zelf beslissen om te verduurzamen.

De groep minima in de Oosterpoort (70 huishoudens) met een EQ van 10 of meer doet er vaak al van alles aan om zuiniger met energie om te springen. De 30 huishoudens (niet minima) met een EQ van 10 of meer gebruiken relatief veel energie (anders waren ze met hun inkomen niet aan een EQ van 10 gekomen). Zij kunnen zonder dat ze direct in de kou komen te zitten (kortere douches, niet het hele huis verwarmen) nog wel bezuinigen. Ook hebben ze vaak nog wel wat geld om energiebeperkende maatregelen te treffen.

Cijfers uit 2019

De cijfers waar we ons op baseren zijn de meest recent beschikbare: ze zijn afkomstig uit 2019. Inmiddels is er nog wel een energiecrisis overheen gekomen. Dat betekent dat de gegevens hier gepresenteerd een nog te rooskleurig beeld geven: anders geformuleerd: het aandeel huishoudens met een EQ groter dan 10 zal nog wel (behoorlijk) zijn toegenomen. Vooral onder de minimahuishoudens.

De positie van studenten

In het onderzoek van het CBS en de gemeente Groningen zijn studentenhuishoudens niet meegenomen. Met betrekking tot het verduurzamen van studentenwoningen ben je afhankelijk van de bereidheid en de medewerking van de verhuurder (relatief vaak particuliere verhuur). Daar hebben we (de gemeente) op dit moment weinig zicht op. Onder bepaalde voorwaarden kun je als student in aanmerking komen voor een financiële ondersteuning voor de gestegen energieprijzen.

Meer informatie:

rijksoverheid.nl/onderwerpen/koopkracht/vraag-en-antwoord/financieleondersteuning-energieprijzen-studenten.

Regelingen:

Overzicht van maatregelen voor huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Groningen.

Eenmalige energietoeslag

Er is een eenmalige energietoeslag van het Rijk van 1.300 euro voor huishoudens met een inkomen van ten hoogste 120% van het sociaal minimum. Deze toeslag is uitbetaald aan mensen die er recht op hebben. Wie de toeslag niet ontvangen heeft en er wel recht op heeft, vindt op de website van de gemeente Groningen meer informatie: gemeente.groningen.nl/energietoeslag-voor-energieprijzen.

Het WIJ-team in de buurt kan helpen bij het aanvragen: wij.groningen.nl.

Bijzondere bijstand

Huishoudens die niet voor de energietoeslag in aanmerking komen of waarbij de energietoeslag niet voldoende blijkt te zijn, kunnen soms in aanmerking komen voor individuele bijzondere bijstand.

Aanvragen via gemeente.groningen.nl/bijzondere-bijstand-aanvragen

Ook hier kunnen mensen voor hulp contact opnemen met hun WIJ-team.

BuurtBespaarBudget

Buurthuizen, buurtverenigingen en bewonersorganisaties kunnen een aanvraag indienen bij het BuurtBespaarBudget. Dit budget maakt het mogelijk om een project op te zetten om buurtbewoners en/of het buurthuis te helpen de energierekening te verlagen. Met als belangrijkste doel om juist mensen te bereiken die daar nu het meeste baat bij kunnen hebben. De bijdrage van het BuurtBespaarBudget is minimaal 500 en maximaal 5.000 euro. Meer informatie: lsabewoners.nl/buurtbespaarbudget.

Groningse Kredietbank - Inloopspreekuur

Het Inloopspreekuur is voor hulp en ondersteuning bij financiële vragen, schulden (voorkomen) of andere dringende geldproblemen. Het inloopspreekuur is op maandag tot en met vrijdag van 9.00 uur tot 12.00 uur en op woensdag van 9.00 tot 16.00 uur. In verband met de drukte adviseren zij om zo vroeg mogelijk te komen. Lukt het niet om naar het inloopspreekuur te komen? Neem dan telefonisch contact op via telefoonnummer 14 050 of maak gebruik van het contactformulier op de website om een afspraak te maken. Ze bepalen dan samen met jou of ze een eerste gesprek met je op het Harm Buitersplein voeren of dat ze telefonisch uw aanmelding voor schuldhulpverlening met je bespreken. Website: gemeente.groningen.nl/inloopspreekuur-groningse-kredietbank.

GeldWIjs

WIJ Oosterparkwijk en WIJ Schilderswijk/Centrum houden twee keer per week een financieel inloopspreekuur aan de Heesterpoort 1. Dit inloopspreekuur is op maandag- en woensdagmiddag van 13.30-16.30 uur. Er zijn op dat moment meerdere collega's van WIJ beschikbaar om uw financiële vragen te beantwoorden. Daarnaast is er een medewerker van de Groninger Kredietbank (GKB) aanwezig. Meer informatie: geldwijs@wij.groningen.nl, WhatsApp: 06-3079 7392 en telefoon 050- 367 8960.

Het project Groningen Geeft Warmte

Het project Groningen Geeft Warmte wil mensen steunen die financieel in de knel komen door de gestegen energieprijzen. Via dit project kunnen huishoudens gratis besparende producten krijgen zoals tochtstrippen en spaarlampen. Deze worden ook direct in huis bevestigd en ingedraaid. Stichting Present levert daarvoor handige vrijwilligers. Contact: alangel@home.nl.

Mensen met een eigen woning met een laag energielabel kunnen financiële steun krijgen. Mede door subsidies van de Rijksoverheid zijn daardoor maatregelen mogelijk zoals het isoleren van daken, gevels, vloeren en ramen. Meer informatie: duurzaamgroningen.nl/huis.

Websites met tips

geldfit.nl/thema/energie-besparen-tips

milieucentraal.nl/energie-besparen/snelle-bespaartips

consumentenbond.nl/energie-vergelijken/energie-besparen-in-huis

hetkanwel.nl/48-eenvoudige-manieren-om-zelf-energie-te-besparen

gaslicht.com/energievergelijken/kennisbank/besparen-op-energiekosten.

Bijlage 3: Samenwerking met derden

- Samenwerking LECO en het Buurtoverleg. Oosterpoort Duurzaam ziet zich als een buurtorganisatie en is dus aanwezig bij het maandelijkse Buurtoverleg.
- Samenwerking LECO met Grunneger Power en met Natuur en Milieufederatie Groningen. Regelmatig overleg over de ontwikkeling van het WEP en andere ontwikkelingen.
- Samenwerking LECO en gemeente. Er is incidenteel overleg, over het WEP, over onderzoeksprojecten en over het energiebeleid van de gemeente.
- Samenwerking LECO en ondernemers in de Oosterpoort (OVO). We houden elkaar op de hoogte van acties en ontwikkelingen.
- Samenwerking LECO en onderwijs. Met name met de Borgmanschool en de Bekenkampschool is regelmatig overleg.
- Ondersteuning LECO door Hanze en RUG. Er zijn een aantal studentprojecten geweest, gericht op de Oosterpoorter belangen. Zie de website van Oosterpoort Duurzaam voor verslagen.
- Aan alle woningbouwverenigingen (corporaties) is gevraagd naar hun beleid (plannen) voor de buurt. Mogelijk kunnen we beter samenwerken dan nu incidenteel het geval is.
- Andere projecten. Met gemeente, RUG en Hanzehogeschool wordt overlegd over onderzoekspilots voor de Oosterpoort.
- Samenwerking particuliere verhuurders, o.a. het beleid betreffende kamerverhuur.

Bijlage 4: Buurtenquête

Respondenten

In totaal hebben 177 personen meegedaan aan de enquête, maar niet iedereen heeft de volledige vragenlijst ingevuld. Dit betekent dat het aantal respondenten per vraag verschilt.

- De gemiddelde leeftijd van de respondenten is bijna 54 jaar. **Veel ouder** dan gemiddeld voor de (volwassen) bewoners van de Oosterpoort.
- 23 personen komen uit het postcodegebied 9723, 107 uit postcodegebied 9724 en 3 uit een ander gebied. Van 44 personen weten we niet waar ze vandaan komen.
- 85% van de respondenten heeft een HBO of universitaire opleiding gevolgd: **hoger opgeleiden** zijn dus sterk oververtegenwoordigd.
- De meeste respondenten wonen in een oud huis (voor 1930) of juist in een nieuw huis (na 1990). Respondenten die in nieuwe woningen wonen, zijn oververtegenwoordigd.
- Uit de onderstaande tabel blijkt dat de groep eigenaar/bewoner in de enquête sterk oververtegenwoordigd is in vergelijking met de daadwerkelijke situatie in de Oosterpoort e.o.

Tabel 5. Respondenten onderverdeeld naar koop- en huurwoning

	Oosterpoort e.o	Enquête
Eigenaar bewoner	40%	75%
Huur corporatie	22%	14%
Huur particulier	37%	12%

Samengevat

Kort door de bocht kunnen we stellen dat er sprake is van een **lage response**. Van de 3.800 huishoudens in het gebied deden er maximaal 177 mee aan de enquête (soms deden meerdere personen uit één huishouden mee). De response is dus minder dan 5% en **niet erg representatief** (vooral **hoog opgeleide, oudere huisbezitters**, die waarschijnlijk veel meer weten over- en meer affiniteit hebben met verduurzaming). Om die reden presenteren we hieronder de **hoofdpijnen uit de enquête** die vooral **indicatief** moeten worden geïdentificeerd.

Meningen, kennis en gedrag van de respondenten

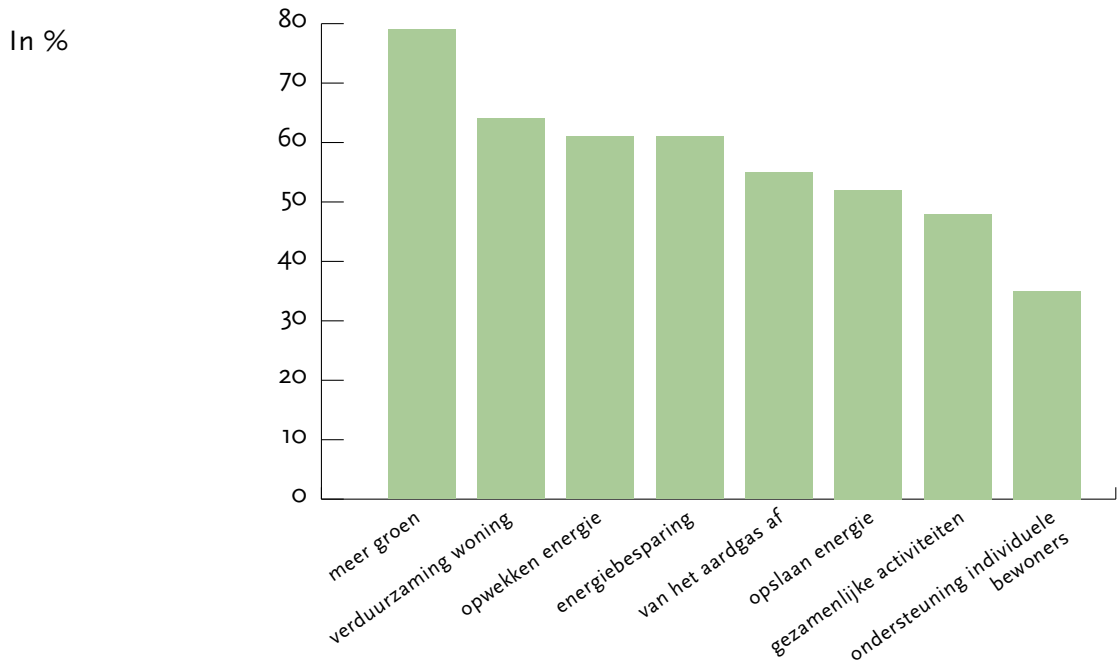
Waar moet Oosterpoort Duurzaam zich – volgens de respondenten – mee bezighouden?

Het hoogst scoort de vergroening van de wijk (zie onderstaande figuur). Daarna volgen items over verduurzaming van de woning.

Ruim een derde van de respondenten (vooral mensen met minder kennis van verduurzaming) geeft aan behoefte te hebben aan ondersteuning vanuit Oosterpoort Duurzaam.

Ruim de helft van de respondenten vindt dat ze onvoldoende kennis heeft over verduurzaming van de woning. Meer dan 93% vindt die verduurzaming belangrijk of heel belangrijk.

Waar moet Oosterpoort Duurzaam zich op richten?

Verduurzaming

Ten aanzien van 9 mogelijke manieren om te verduurzamen (tabel 3) zijn 5 uitspraken voorgelegd:

- Ik wil hier meer informatie over.
- Ik vind dit belangrijk.
- Ik heb dit al (gedaan.)
- Ik wil dit binnen 5 jaar (doen).
- Ik wil dit samen met andere buurtbewoners aanpakken.

Tabel 6. Meninge n omtrent het verduurzamen van woningen

Manieren om te verduurzamen	Ik wil meer informatie	Vind ik belangrijk	Heb ik al	Wil dit gaan doen	Gezamenlijk met buurtbewoners
Isolatie van woning	30%	42%	39%	30%	28%
Zonnepanelen	22%	31%	42%	17%	27%
Zonneboiler	68%	29%	5%	9%	26%
(Hybride) warmtepomp	62%	26%	10%	19%	20%
Groen dak/daktuin/sedumdak	44%	32%	15%	21%	24%
Energiezuinige apparatuur en verlichting	30%	39%	38%	17%	9%
Opslag van energie	68%	42%	1%	8%	31%
Gasloos koken	34%	36%	32%	24%	15%
Laadpaal	45%	37%	3%	15%	30%

In tabel 6 zien we dat er vooral behoefte is aan informatie over zonneboilers, de opslag van energie, warmtepompen, laadpaal en groen dak. Het belangrijkste om mee aan de slag te gaan, vinden buurtbewoners woningisolatie en opslag van energie.

Als we kijken naar de reeds genomen maatregelen (kolom 4), dan blijkt nog geen enkele maatregel door meer dan de helft van de respondenten te zijn uitgevoerd. Relatief vaak zijn er zonnepanelen gelegd en is de woning geïsoleerd.

Kijken we naar de toekomstplannen (kolom 5) dan willen buurtbewoners vooral gaan investeren in isolatie en gasloos koken. Over het geheel genomen is het aantal respondenten dat wil investeren in de maatregelen niet erg hoog. Een deel van de respondenten heeft dat ook al gedaan natuurlijk. Als mensen samen iets met buurtbewoners willen doen, denken ze vooral aan de opslag van energie en laadpalen.

Investeringen in duurzaamheid

De helft van de respondenten wil/kan de komende 10 jaar €5.000 tot €20.000 investeren in het verduurzamen van de woning, 10% heeft hiervoor helemaal geen geld. Respondenten die verduurzaming belangrijk vinden zijn ook bereid om meer te investeren. Deze groep staat positief ten opzichte van ondersteuning door Oosterpoort Duurzaam.

Voorwaarden voor verduurzaming van de woning

Aan inwoners is gevraagd naar de voorwaarden waaronder men wil investeren om de woning te verduurzamen. Een lagere energierekening wordt het vaakst genoemd. Ook het verhogen van het comfort is een belangrijk motief. Zie verder de onderstaande tabel.

Tabel 7. Onder welke voorwaarden willen bewoners verduurzamen

Ik wil investeren in verduurzaming als...	
...mijn energierekening naar beneden gaat	79%
...mijn woning comfortabeler wordt	62%
...ik mijn investeringen binnen redelijke tijd terug kan verdienen	47%
...ik subsidie krijg	44%
...mijn woning meer waard wordt	28%
...de burens ook meedoen	13%
...ik hiervoor een lening kan krijgen	10%
...ik het zelf kan doen	9%

Huurders

Van de 37 huurders dringen 17 er bij de eigenaar op aan om te verduurzamen of willen dat gaan doen. Ongeveer een derde van de huurders is bereid om meer huur te gaan betalen na verduurzaming van de woning. Iets meer dan een derde twijfelt daar over.

Opmerkingen

Aan het einde van de vragenlijst kon men nog opmerkingen plaatsen n.a.v. de enquête. Genoemd worden o.a.:

- Ik wil wel verduurzamen, maar ik heb geen geld (diverse keren genoemd).
- Ik kan niet veel want ik ben huurder. Kan Oosterpoort Duurzaam helpen om woningbouwcorporaties en particuliere huiseigenaren te motiveren om te verduurzamen? (diverse keren genoemd).
- Ik mis aandacht voor gezamenlijk energieopslag, roofclix en hydrobag.
- Heel veel mensen kennen het energielabel van hun huis niet. Kan Oosterpoort Duurzaam helpen of uitleggen hoe men een label kan krijgen?

Algemene conclusies enquête

De groep respondenten is niet representatief voor de bewoners. Relatief veel respondenten zijn senioren, hoogopgeleiden, eigenaar-bewoners en mensen die affiniteit hebben met verduurzaming. Juist deze (overlappende) groepen hebben relatief al veel maatregelen genomen en dit beïnvloedt de respons.

Men vindt over het algemeen verduurzaming van de woning erg belangrijk, maar de (on)mogelijkheden zijn sterk afhankelijk van de individuele situatie van de respondent. Daarbij gaat het onder meer over:

- Bouwjaar/energielabel huis.
- Of je eigenaar/bewoner of huurder bent.
- Wat er al gedaan is.
- Financiële mogelijkheden.
- Type woning.

Bijlage 5: Begrippenlijst

Aardgasvrij

Verwarmen en koken zonder aardgas.

All-electric verwarmen

Volledig verwarmen met elektriciteit. Een volledig elektrische warmtepomp verwarmt het huis én zorgt voor warm water.

Duurzame bronnen

Het opwekken van energie uit bronnen die geen luchtvervuiling veroorzaken en niet opraken. Daarnaast belasten deze bronnen de leefomgeving van toekomstige generaties niet.

Energiebesparing

Het nemen van maatregelen om de consumptie van energie te verminderen, o.a. door efficiënter gebruik te maken van energie: hetzelfde doen met minder energie.

Energielabel

Energielabels van woningen zijn indicatoren van isolatie. Label A staat voor een optimale isolatie, label G is voor huizen waarbij het tocht uit alle kieren en gaten.

Energietransitie

Proces om van fossiele brandstoffen over te stappen naar volledig duurzame energiebronnen zoals zonne- en windenergie.

Energie VanOns

Energie VanOns (EVO) is de energieleverancier van duurzame en lokale energie in het Noorden. De LECO is wederverkoper en levert opgewekte energie door aan EVO.

EQ

Het relatieve energieverbruik wordt wel aangegeven in EQ (energiequote). Dit is de energierekening gedeeld op het inkomen. Als dat EQ groter is dan 10 (minimaal 10% van het inkomen gaat op aan energie), komen huishoudens al gauw in de financiële problemen.

Groengas

Groengas is de duurzame variant van aardgas en wordt gemaakt door biogas op te waarderen tot het dezelfde kwaliteit heeft als aardgas. Dit opwaarderen gebeurt door de verontreinigingen en overtollig CO₂ uit het biogas te filteren.

Groen dak

Bestaand dak met daarop een laag met vetplanten (sedum). Geeft enige verkoeling binnenshuis, max. 3 graden. Een groen dak verlengt de levensduur van een dak tot soms wel 20 jaar. Andere voordelen: reductie CO₂ en fijnstof en opvang regenwater zodat het riool minder belast wordt. Een groen dak geeft verkoeling aan de directe buitenomgeving en is een voedselrijke plek voor insecten en vogels. Een groen dak kan de opbrengst van zonnepanelen met ca. 4-5% vergroten omdat ze dankzij het koelende effect van het groene dak eronder niet meer zo warm worden.

GrEK, Groninger Energie Koepel

De GrEK is de provinciale koepel van energie coöperaties. Samen met Drenthe en Friesland vormen ze het bestuur van Energie VanOns.

Grunneger Power

Grunneger Power (GP) is een energie coöperatie voor de gemeente Groningen, die ook bewoners-initiatieven ondersteunt, zoals de LECO.

Hybride verwarming

Verwarming met een warmtepomp in combinatie met een cv-ketel. De warmtepomp werkt op stroom en is gekoppeld aan de cv-ketel. De warmtepomp zorgt voor een groot deel van de warmte in huis. De cv-ketel springt bij als het buiten heel koud is en zorgt voor het warme water in de badkamer en keuken.

Isolatie

Materialen om het warmteverlies van binnen naar buiten te beperken.

Inductie koken

Bereiden van voedsel zonder aardgas.

Klimaatakkoord

Het Klimaatakkoord is een onderdeel van het Nederlandse klimaatbeleid. Het is een overeenkomst tussen veel organisaties en bedrijven in Nederland om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. In het akkoord staan meer dan 600 afspraken.

Klimaatadaptief

De betekenis van klimaatadaptatie is dat we effectief en op tijd handelen en aanpassingen doen aan ons huidige of verwachte klimaat.

LSA bewoners

Het Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners is een vereniging van bewonersinitiatieven in heel Nederland. Er zijn meer dan 200 door het hele land.

Natuur en Milieufederatie Groningen

De NMfG staat voor een 'biodivers, klimaatbestendig en circulair Groningen'. Ook de NMfG begeleidt de LECO.

Roofclix

Roofclix is een systeem bestaande uit daktegels. Roofclix maakt gebruik van twee natuurkundige principes: reflectie en convectie. Door reflectie van het zonlicht tot 90%, kan zonnestraling nauwelijks omgezet worden in warmte. Het kleine beetje warmte dat toch ontstaat wordt in de luchtspouw tussen het dak en de Roofclix tegels afgevoerd door de net niet stilstaande lucht (convectie). In de winter werken Roofclix juist als een isolatielaag om de warmte binnen te houden.

VvE, Vereniging van Eigenaren

Een eigenaar heeft geen eigendomsrecht van de hele woning, maar de eigenaren hebben elk een appartementsrecht. Samen moeten besluiten genomen worden over bijvoorbeeld onderhoud aan de buitenkant van de woning. Hier is aparte regelgeving over. De gemeente Groningen heeft een apart VvE service punt opgericht.

Er is veel verschil tussen een kleine VvE van bijvoorbeeld een beneden- en bovenwoning (vaak slapend) en een grote VvE van bijvoorbeeld een appartementencomplex met een bestuur en een administrateur.

Wijk Energie Plan (WEP)

Traject(plan) om een wijk als geheel aardgasvrij en CO₂- neutraal te maken.

Warmtepomp

Een warmtepomp is een duurzaam alternatief voor een cv-ketel. Een warmtepomp gebruikt de omgeving als warmtebron. Grondwater kan als bron dienen, maar ook de bodem, oppervlaktewater of (ventilatie) lucht.

Warmtenet

Het warmtenet is een netwerk van leidingen onder de grond waar warm water doorheen stroomt. Dat warme water verwarmt huizen en gebouwen. Dit staat ook wel bekend als stadsverwarming.

Warmtesysteemkaart

Een overzicht waarin de Gemeente Groningen voor alle buurten van de gemeente inzichtelijk maakt welke oplossing op dit moment tegen de laagste maatschappelijke kosten de voorkeur heeft om van het gas af te komen.

Zonneboiler

Een zonneboiler zorgt voor warm water met energie van de zon. Daardoor bespaar je 40 tot 50 procent op je energieverbruik onder de douche en in de keuken.

Meer informatie

E-mail: info@oosterpoortduurzaam.nl

Website: www.oosterpoortduurzaam.nl

Telefoon: 06-45 50 17 40

